

Varbergs kommun
ks@varberg.se

Beslut
Datum 2024-04-25
Dnr 2023:4910
Sida **1 (18)**

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av undervisningens kvalitet i
särskild undervisningsgrupp vid Påskbergsskolan,
Varbergs kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Påskbergsskolan i Varbergs kommun avseende *Undervisningens kvalitet i särskild undervisningsgrupp*.

I granskningen ingår följande frågeställning:

I vilken utsträckning ges elever i särskild undervisningsgrupp en undervisning präglad av goda förutsättningar för lärande, tilltro till elevernas förmågor och fokus på kunskapsutveckling?

I granskningen ingår att bedöma kvaliteten i undervisningen i särskilda undervisningsgrupper i grundskolans årskurs 4-9, närmare bestämt sådana grupper inom en skolenhet där elever placerats efter rektors beslut och genom upprättande av åtgärdsprogram.

Granskningen omfattar däremot **inte** resursskolor eller akutskolor och heller **inte** en bedömning av om enskilda elever får det särskilda stöd som de bedömts vara i behov av.

Granskningen omfattar 24 huvudmän med sammantaget 28 utvalda skolenheter. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän.

Läsanvisningar

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier som Skolinspektionen satt upp i granskningen inom de granskade områdena. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 1. I förhållande till den övergripande frågeställningen bedöms om skolan uppfyller Skolinspektionens framtagna kvalitetskriterier *i hög utsträckning, i flera delar* eller *i låg utsträckning*.

Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna *i låg utsträckning* eller *i flera delar* anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas och anger inom vilka delar. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av huvudmannen. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna *i hög utsträckning* begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning, men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att elever i särskild undervisningsgrupp vid Påskbergsskolan i flera delar ges en undervisning som är präglad av goda förutsättningar för lärande, och omfattas av en tilltro till elevernas förmågor samt fokuserar på kunskapsutveckling.

Delområde 1: Förutsättningar för lärande

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver, under ledning av rektorn, utveckla undervisningen så att den omfattar en större variation av arbetssätt och arbetsformer.

Delområde 2: Undervisningens fokus på kunskapsutveckling

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärarna behöver tydliggöra syftet med olika arbetsmoment för eleverna.

Delområde 3: Förhållningssätt i undervisningen

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver, under ledning av rektorn, planera för övningar som ger eleverna möjlighet att gemensamt diskutera och reflektera kring olika frågeställningar utifrån sin förmåga.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **29 oktober 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se Vänligen hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:4910) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

I vilken utsträckning ges elever i särskild undervisningsgrupp en undervisning präglad av goda förutsättningar för lärande, tilltro till elevernas förmågor och fokus på kunskapsutveckling?

Skolinspektionen bedömer att elever i särskild undervisningsgrupp vid Påskbergsskolan i flera delar ges en undervisning som är präglad av goda förutsättningar för lärande, och omfattas av en tilltro till elevernas förmågor samt fokuserar på kunskapsutveckling, men utvecklingsområden finns.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen.

Delområde 1: Förutsättningar för lärande

Struktur, förutsägbarhet, flexibilitet och variation

Granskningen visar att undervisningen har en struktur som skapar en förutsägbarhet för eleverna. Av intervjuer med lärare, elevassistent, specialpedagog och rektorn framgår att eleverna i den särskilda undervisningsgruppen följer sitt ordinarie klassschema och den undervisning eleverna i den klassen får. Respektive ämneslärare lämnar planering som personalen i den särskilda undervisningsgruppen sedan hjälper eleverna att genomföra. Det händer också att ämneslärare kommer till flex-gruppen och undervisar eleven där. Därutöver har både personal och elever i den särskilda undervisningsgruppen tät kontakt med klass- och ämneslärare och eleverna har en mentor i sin ordinarie klass. De flesta av eleverna får därutöver mindre delar av sin undervisning i stor klass, men i den särskilda undervisningsgruppen får eleverna huvudsakligen enskild undervisning. Av intervjuer framgår också att undervisningen i gruppen inte är uppbyggd kring några gemensamma strukturer som ramar in skoldagar eller enskilda lektioner. Personalen möter istället elevernas behov av struktur genom att skapa en förutsägbarhet som bygger på att skoldagar och rutiner är likadana. Strukturen bygger på att eleverna har egna scheman och personalen tar emot eleverna när de kommer, återkopplar vad de gjorde sist och vad de ska fortsätta med. Vissa elevers scheman kompletteras med skriftliga instruktioner och lärarna försöker också se till att det finns uppdaterat material framme till eleverna när de

kommer. Vidare framgår att nästan alla elever får planering och uppgifter via det digitala verktyget. Vissa elever följer själva sitt eget schema medan andra elever lotsas genom skoldagen av personalen. Lärarna förbereder också eleverna löpande, till exempel genom att berätta om när nästa moment ska starta och hur lång pausen är. Lärare som undervisar en gång i veckan säger att de berättar vad om händer nästa vecka. Därutöver använder personalen tidshjälpmedel eller förvarnar när lektionen närmar sig slutet.

Granskningen visar vidare att det finns en flexibilitet utifrån elevernas behov, dagsform och mående, exempelvis genom hur och när eleverna startar skoldagen. Elever som behöver det kan komma tidigare eller senare, beroende på om de har behov av en extra stund av lugn på morgonen eller för att undvika att komma till skolan när det är många elever i ingången precis innan lektionerna startar på morgonen. Därutöver finns en stor flexibilitet vad gäller när och hur mycket elever kan delta i undervisning i stor klass. Personalen gör då individuella avvägningar som kan innebära att elever deltar en liten stund, till exempel under en genomgång och att en pedagog från flexgruppen följer med. Det görs även individuella lösningar som kan innebära att en elev får undervisning tillsammans med några elever från andra klasser istället. Lärarna har dessutom dialog med ämneslärarna när elever behöver längre tid än planerat för ett arbetsområde.

Granskningen visar vidare att undervisningen utformad på ett sätt så att elever får möta en variation av arbetssätt men att den huvudsakligen består av enskilt arbete. Av intervjuer med lärare, specialpedagog och rektorn samt av lektionsobservationer framgår att respektive ämneslärare planerar för och utformar de uppgifter som eleverna i den särskilda undervisningsgruppen ska arbeta med, liksom de eventuella redovisningsformer eller prov som eleverna ska genomföra. Det framgår att undervisningen består av en viss variation, dels genom att ämneslärarna i grundplaneringarna planerar för variation och att undervisningen därför innehåller olika arbetssätt och dels för att personalen i flexgruppen försöker variera hur eleverna arbetar. De ger eleverna möjlighet att ta del av korta genomgångar och filmer och har mycket samtal med eleverna kring ämnesinnehållet. Därutöver försöker de lägga in moment som promenad med samtal och strategispel. Lärarna i praktisk-estetiska ämnen säger att de försöker se till att det blir mindre teori och så mycket praktiska moment som möjligt för eleverna. Däremot framgår att undervisningen endast i begränsad omfattning omfattar förberedda introduktioner, gemensamma genomgångar, gruppdiskussioner och arbete i par eller grupp. Av samtliga personalintervjuer framgår också att graden av variation i undervisningen skiljer sig åt mellan olika elever. För några elever som går i samma årskurs ingår vissa gemensamma moment och de

flesta elever ges i olika omfattning möjlighet att ingå i sammanhang med andra elever genom att de deltar under vissa moment tillsammans med sin klass. Den undervisning som ges i den särskilda undervisningsgruppen består emellertid nästan uteslutande med enskilda uppgifter där eleverna endast samspelar med någon i personalen.

Aktivt och individanpassat lärarstöd

Granskningen visar att lärarna arbetar aktivt med att ge eleverna ett individanpassat stöd i skolarbetet. Av intervjuer med personal i den särskilda undervisningsgruppen, specialpedagogen, elever och rektorn framgår att lärarna på olika sätt informerar sig om elevers behov av stöd i undervisningen. Inför att elever börjar i gruppen får personalen information om elevens behov. För elever som går i gruppen har personalen dels tillgång till elevernas åtgärdsprogram som löpande uppdateras och dels har de regelbundna möten, där alla personal deltar, både i arbetslaget och med rektorn och specialpedagogen. Därutöver finns specialpedagogen tillgänglig vid behov. Det framgår också att lärarna i den särskilda undervisningsgruppen arbetar aktivt med att lära känna eleverna och skapa positiva relationer till dem, vilket hjälper lärarna att kunna ge ett anpassat stöd. Detta gör de genom att prata med eleverna för att lära känna dem och få reda på vad de tycker om, för att på så vis skapa ett förtroende hos eleverna.

Det framgår av de samlade intervjuerna att stödet är individuellt utformat, både vad gäller vilket stöd elever får och i vilken omfattning. En del elever behöver kontinuerlig stöttning, medan andra kan läraren lämna en stund. Det framgår också att personalen pratar mycket med eleverna om vilket stöd de behöver och hur olika former av stöd fungerar. Eleverna säger att lärarna har olika sätt att få dem att tänka och att de ställer frågor för att eleverna ska komma fram till svaren. När lärarna hjälper eleven kan de antingen visa vad hen ska göra eller sitta bredvid eleven när hen arbetar. Personalen visar också bloggar och videor. Vidare framgår av personalintervjuerna att stödet exempelvis kan bestå av att ge stöd i att skriva till en elev som har svårt att uttrycka sig skriftligt, att elever får mycket muntliga genomgångar och muntlig repetition. Ibland läser lärarna högt istället för att eleverna läser. Stödet omfattar även visst praktiskt material, främst i matematik, för att se 10-kompisar eller förstå volym. Därtill använder lärarna bildstöd för alla elever. För att skapa engagemang att fortsätta hela lektionen delar lärarna upp uppgifterna i mindre moment. Eleverna kan till exempel få läsa först, sedan ha en paus och sedan fortsätta med frågor på texten. Personalen säger också att de försöker hitta sätt att göra uppgiften spännande, exempelvis genom att använda sig av elevernas specialintressen. Däremot framgår att undervisningen endast till viss del

omfattar gemensamma genomgångar och förberedda introduktioner som hjälper elever att förstå vad de ska göra och komma igång med uppgifterna.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom delområdet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver, under ledning av rektorn, utveckla undervisningen så att den omfattar en större variation av arbetssätt och arbetsformer.

Skolinspektionens granskning visar att personalen försöker variera undervisningen men att eleverna sällan får möjlighet att stimuleras i sitt lärande i gemenskap med andra. Istället blir de främst hänvisade till enskilt arbete. Skolinspektionen ser en risk att det nuvarande upplägget inte ger alla elever möjlighet att utveckla förmågor som samarbete samt att eleverna sällan får ta del av andra elevers tankar och frågor kring innehållet. En mer varierad undervisning kan också stärka elevernas motivation till skolarbetet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna, under ledning av rektorn, både sinsemellan och i samråd med skolans specialpedagogiska kompetens, inledningsvis kartlägger vilka förmågor eleverna ska utveckla i de olika ämnena och hur eleverna tränar dem i dagsläget. Utifrån kartläggningen kan lärarna utforma arbetsområdena på sätt som inbegriper möjlighet till träning av olika förmågor, så att alla elever får möta en undervisning som omfattar en viss variation och växling mellan olika sätt att arbeta på lektionerna. Detta kan ta sig uttryck i att det finns en växling mellan arbetsformerna gruppundervisning, samarbete i par och enskilt arbete. Personalen i gruppen behöver planera på vilka sätt variationen ska ta sig uttryck utifrån den kunskap de har om eleverna i gruppen, så att elever har möjlighet att upprätthålla sitt engagemang och intresse lektionen ut och att de upplever undervisningen som intressant och lärorik.

Delområde 2: Undervisningens fokus på kunskapsutveckling

Tydlighet i syfte och mål

Granskningen visar det råder ett fokus på elevernas kunskapsutveckling, men att syftet med undervisningens innehåll och uppgifter sällan förmedlas till eleverna. Av intervjuer med lärarna, specialpedagogisk personal och elever framgår att personalen har ett tydligt fokus på undervisning och elevernas kunskapsutveckling. Detta syns exempelvis i att lärarna har tät kontakt med ämneslärarna och mentorerna i elevernas grundklasser och

att eleverna följer åldersadekvat undervisning. Däremot saknas metoder för att tydliggöra för eleverna vad som är syftet med lektionerna eller uppgifterna. Det framgår att mål och syfte kan framgå i planeringen från ämnesläraren i början av arbetsområden och ibland inför en lektion, och att personalen tar upp det och pratar om det i de fall eleven är intresserad. I övrigt ger de förklaringar till varför elever ska arbeta med olika uppgifter när eleverna ifrågasätter varför de ska göra uppgifter, som ett sätt att motivera eleverna. Vidare framgår att det händer att lärarna pratar med eleverna om varför de ska lära sig olika saker i skolan kopplat till vilken konkret nytta eleverna kommer att ha av kunskaperna i framtiden, men det görs då tillfälle uppstår, eller då elever frågar, snarare än som en inplanerad del av undervisningen.

Anpassning av innehåll och arbetssätt

Granskningen visar att personalen arbetar aktivt med att göra individuella anpassningar av undervisningens innehåll och arbetssätt. Av intervjuer med lärare och specialpedagog framgår att lärarna i grundklasserna gör vissa anpassningar av det material de lämnar till flexgruppen, och att personalen i flexgruppen anpassar ytterligare utifrån sin kunskap om elevernas behov. På ämnesområdesnivå skalar de ner och gör det så enkelt som möjligt för vissa elever, men de kan också utveckla området. En stor del av anpassningar på uppgiftsnivå handlar om att dela upp uppgifter i hanterliga delar. Lärarna ger exempel på att de gör arbetsblad med matematik eller svenska där de delar upp uppgifterna eller att de plockar ut matematiktal och skriver dem på tavlan ett och ett i taget. Därutöver anpassar personalen arbetstiden för eleverna genom att dela upp lektioner i kortare arbetspass med paus emellan. Ett annat sätt att anpassa undervisningen är att eleverna deltar i sina grundklassers undervisning på olika premisser, antingen i hela ämnen eller i mer enstaka fall i delar av lektioner som genomgångar och laborationer. När det gäller arbetssätt innehåller grundplaneringarna ofta alternativ och personalen i flexgruppen väljer de sätt som passar eleverna och elevernas dagsform bäst. Exempelvis finns det texter som ämneslärarna har läst in och filmer i materialet som lärarna förberett. Därutöver kan eleverna lyssna på texter istället för att läsa och personalen kan diskutera mera med eleverna för att de ska förstå. Lärarna säger att de kan välja hur eleverna ska arbeta, och att det beror på elev och dagsform. Det framgår även att uppgifterna är utformade så att elever kan nå sin nivå, genom att det ofta är öppna uppgifter. En elev berättar att även om hen får nerskalade uppgifter i de flesta ämnen så får hen samma uppgifter som grundklassen i ett ämne som hen har lätt för och kan nå högre betyg. Eleverna säger också att uppgifterna är precis lagom svåra och att de kan få svårare uppgifter om de frågar efter det.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom delområdet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver tydliggöra syftet med olika arbetsmoment för eleverna.

Skolinspektionens granskning visar att det händer att personalen pratar om syftet med skolan i generella termer men att de sällan förklarar syftet med specifika uppgifter om eleverna inte frågar efter det eller ifrågasätter varför de ska göra uppgiften. Det medför en risk att eleven inte förstår varför skolarbetet är meningsfullt. Att medvetandegöra eleven om syftet kan skapa förutsättningar för delaktighet och motivation.

Skolinspektionen rekommenderar att personalen i den särskilda undervisningsgruppen i samråd med ämneslärare och specialpedagogisk personal pratar om när i planeringen som syftet med arbetsområden, lektioner och enskilda arbetsuppgifter bäst ska presenteras för eleverna. Personalen i den särskilda undervisningsgruppen behöver sedan, gemensamt och tillsammans med specialpedagogisk kompetens, se över och planera för på vilket sätt de ska förmedla och göra det tydligt för eleverna vad de ska lära sig och hur mål och syfte relaterar till de moment och uppgifter eleven ska göra. Arbetet med att skapa förståelse för mål och syfte med undervisningen och de enskilda arbetsmomenten behöver också bli en del av den planering som personalen gör av anpassning av undervisningen i övrigt. På vis kan personalen använda de strategier som bäst möter respektive elev, så att arbetet med att förmedla undervisningens syfte blir en kontinuerlig del av undervisningen.

Delområde 3: Förhållningssätt i undervisningen

Höga förväntningar, självförtroende och motivation

Granskningen visar att personalen har höga förväntningar på eleverna och arbetar för att stärka elevernas självförtroende och motivation till skolarbetet. Av intervjuer med elever, personal och rektorn framgår att personalen är tydlig med att förmedla att de förväntar sig att elever gör så gott de kan, att det är tillräckligt och att de kommer att lära sig. Exempelvis är lärare noggranna med hur de uttrycker sig för att signalera att de tror på att elever kommer att klara av olika moment så småningom. Eleverna får också beröm när de klarar saker. Personalens förväntningar syns också i den tydliga målsättningen att eleverna ska delta i klassundervisning i så hög omfattning som de har förmåga till. I arbetet med att stärka elevernas självförtroende är personalen medveten om att de behöver utgå från var

eleven befinner sig och gå sakta framåt. De försöker se till att eleverna får lyckas genom inte ge eleverna för svåra uppgifter, men ändå skapa situationer där elever får göra något som de tycker är svårt men som personalen vet att de kan klara av. Exempelvis har en elev fått hålla en lektion för yngre elever. Det framgår också att lärarnas strävan att skapa goda relationer till eleverna syftar till att öka möjligheterna att stärka elevernas självförtroende och motivation till skolarbetet. I det arbetet ingår att personalen tar reda på elevernas intressen och aktivt använder sig av dessa i undervisningen för att möta eleverna där de befinner sig. De försöker sedan se till att det ingår delar som eleverna tycker är roliga eller som utgår från elevernas intressen när eleverna ska träna på något ämne som de inte tycker om. En lärare ger exemplet att en elev har styrketränat och tränat jujutsu innan och att det ingår många förmågor i det, som läraren kan bygga på. Ett annat sätt att motivera är att läraren utmanar vissa elever genom att säga att hen klarar lite till eller ger elever ett visst antal uppgifter som eleven ska göra eller en viss tid att arbeta och sen är eleven klar och får göra något annat som eleven tycker är roligare.

Reflektion och medvetenhet kring det egna lärandet

Granskningen visar att undervisningen endast i begränsad omfattning inbegriper övningar som ger möjlighet för elever att gemensamt diskutera olika frågeställningar. Av intervjuer med elever och personal framgår att eleverna sällan får möjlighet att pröva sina åsikter mot varandra genom att diskutera och reflektera kring olika frågeställningar. Det framgår visserligen att det finns enstaka elever som får undervisning två och två, och att de där får vissa möjligheter att diskutera ämnesinnehållet med varandra. Det framgår emellertid att diskussioner oftast bedrivs mellan lärare och elev istället för att eleverna diskuterar direkt med varandra. Det framgår också att personalen inte aktivt planerar för situationer där elever ges möjlighet att träna på att diskutera med varandra, utan att samtal endast förs spontant, när tillfällen uppstår.

Granskningen visar att lärarna till viss del arbetar för att göra eleverna medvetna om sin kunskapsutveckling, men inte systematiskt ger eleverna stöd i att bli medvetna om sina förmågor och utmaningar. Av intervjuer med elever och personal framgår att det är en naturlig del av undervisningen att lärarna på olika vis pratar om och visar på vad elever har lärt sig, i syfte att eleverna ska känna att de utvecklas. Exempelvis berättar personalen för eleverna när de lärt sig något, som till exempel division med minnessiffra eller koncentrera sig en längre stund, och poängterar då att detta kunde eleven inte innan, men kan nu. Det händer också att lärarna går tillbaka till gamla skrivuppgifter och visar för eleverna så att de ser att vad de kan nu i förhållande till tidigare. Lärarna i praktisk-estetiska ämnen säger att eftersom samma förmågor återkommer blir det

tydligt för eleverna när de lär sig något, till exempel att klara av att virka en hel figur. Vidare framgår att elever får möjlighet att välja arbetssätt för att nå planerade mål utifrån tanken att eleverna lär sig på olika vis. Däremot framgår att samtal kring elevernas lärande inte förs på ett systematiskt eller planerat sätt utan då uppgifter möter motstånd. Personalen pratar då med elever om eleven ska prova ett annat sätt och vilka förslag på tillvägagångssätt eleven själv har.

Elevers involvering i undervisningens utformning

Granskningen visar att eleverna involveras i frågor som rör den egna undervisningssituationen. Av intervjuer med lärare, elever, specialpedagog och rektorn framgår att personalen är medvetna om vikten av att involvera eleverna för att få eleverna att vilja arbeta med skolarbetet och att de har en kontinuerlig dialog med eleverna kring undervisningen. Lärarna säger att det ofta finns vissa valmöjligheter redan i planeringen de får och om det inte finns kan de själva hitta en annan ingång. Exempelvis frågar personalen eleverna vad de ska göra för att träna på ett visst moment eller inleder ett arbetsområde med att fråga vad eleven känner till om det och låter eleven komma med egna idéer och förslag. Därutöver får eleverna vara med och bestämma vilken uppgift de börjar med och vilket stöd läraren ska ge. Elevernas intressen påverkar också undervisningen indirekt genom att personalen använder sig av sin kännedom om eleverna och lägger in moment eller ämnesinnehåll som de vet intresserar eleven. Det framgår också personalen använder elevernas delaktighet som ett sätt att bemöta att elever tappat motivation. Exempelvis får elever ge förslag på hur de kan göra istället för det som planerats. Lärarna är också måna om att ta reda på vad eleverna tycker om undervisningen. Exempelvis stämmer de av med eleverna efter lektioner hur lektionen varit. Eleverna deltar också vid utvärdering och planering av åtgärdsprogram och i alla utvärderingar tas elevens synpunkter om hand. Av elevintervjuerna framgår att eleverna har uppfattningen att lärarna efterfrågar deras åsikter om olika delar i undervisningen och att lärarna lyssnar på dem.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom delområdet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver, under ledning av rektorn, planera för övningar som ger eleverna möjlighet att gemensamt diskutera och reflektera kring olika frågeställningar utifrån sin förmåga.

Granskningen visar att enstaka elever får en undervisning som innefattar vissa moment av samtal och diskussion men att lärarna i den särskilda undervisningsgruppen inte planerar för att elever ska träna på att samarbeta och att diskutera frågor som inte har ett givet svar. Det finns en risk att elever som endast utför individuellt arbete, inte tränas i vare sig samspel med andra eller i förmåga att se olika perspektiv på frågor. Detta är viktiga förmågor både för att eleven ska kunna komma tillbaka till undervisning i klass och för elevens framtid som samhällsmedborgare.

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna och specialpedagogen, under ledning av rektorn, organiserar undervisningen i den särskilda undervisningsgruppen så att den möjliggör tillfällen för elever att träna på att diskutera och reflektera. Lärarna kan därefter med stöd av specialpedagogen och om möjligt tillsammans med eleverna, planera sådana undervisningssituationer, så att elever i den särskilda undervisningsgruppen kan utveckla sina förmågor att reflektera och diskutera, utifrån sina förutsättningar. En ingång kan vara att utgå från de ämnesövergripande områden som behandlas i läroplanens första och andra kapitel.

På Skolinspektionens vägnar

Anna Sundman Marknäs

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Sundman Marknäs

Kerstin Martinsson

Föredragande

Signerat av: Kerstin Martinsson

I handläggningen av ärendet har även Lena Osvaldsson deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: <https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-granskningar/undervisningens-kvalitet-i-sarskild-undervisningsgrupp/>

Bilaga 1: Författningsstöd

Skollag (2010:800) och skolförordning (2011:185)

Av 1 kap. 4 § skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Utbildningen ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Enligt 1 kap. 11 § skollagen ska det för varje skolform och för fritidshemmet gälla en läroplan som utgår från bestämmelserna i denna lag. Läroplanen ska ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen.

Av 10 kap. 8 § skollagen ska en kursplan gälla för varje ämne.

Av 9 kap. 1 § skolförordningen framgår att läroplanen finns i förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Av 3 § framgår att kursplaner för grundskolans ämnen ingår i läroplanen och att kursplanerna kompletteras av kriterier för bedömning av kunskaper och betygskriterier.

Av 3 kap. 2 § skollagen ska alla barn och elever i samtliga skolformer ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller, ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.

Enligt 3 kap. 8 § skollagen får särskilt stöd ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av denna lag eller annan författning. Enligt 9 § ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges sådant särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Det särskilda stödet för en elev i grundskolan ska vidare ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som

minst ska uppfyllas. Av 3 kap. 11 § skollagen framgår vidare att ett beslut enligt 9 § för en elev i grundskolan får innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till, om det finns särskilda skäl.

Av 3 kap. 10 § skollagen framgår att det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas.

Enligt 4 kap. 9 § skollagen ska barn och elever ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för barnens och elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen.

Enligt 5 kap. 2 § skolförordningen ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Läroplan för grundskolan (Lgr22 [SKOLFS 2010:37])

Av den inledande delen av grundskolans läroplan (Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning) framgår bland annat att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla. Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska

därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.

Vidare framgår det av läroplanen för grundskolan (Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter) att skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan. Det är inte minst viktigt som underlag för den enskildes val i skolan. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.

Skolan ska också enligt läroplanen för grundskolan (Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag) stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolans uppdrag att främja lärande förutsätter en aktiv diskussion i den enskilda skolan om kunskapsbegrepp, om vad som är viktig kunskap i dag och i framtiden och om hur kunskapsutveckling sker. Olika aspekter på kunskap och lärande är naturliga utgångspunkter i en sådan diskussion. Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper.

Av läroplanen för grundskolan (Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper) framgår vidare att skolan ska ansvara för att eleverna inhämtar och utvecklar sådana kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola bland annat kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden samt kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. Vidare framgår det av riktlinjerna avseende kunskaper att alla som arbetar i skolan bland annat ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare ska lärare bland

annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel, stimulera, handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter samt organisera och genomföra arbetet så att eleven därigenom utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Enligt läroplanen för grundskolan (Lgr 22, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande) ska elever ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Vidare framgår det att skolans mål är att varje elev genom egen ansträngning och delaktighet, utifrån sina förutsättningar, bland annat tar ansvar för sitt lärande samt successivt utövar ett allt större inflytande över sin utbildning och det inre arbetet i skolan. Lärare ska också bland annat utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan, svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll, se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad och svara för att eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer samt tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.

Enligt läroplanen (Lgr 22, 2.6 Skolan och omvärlden) ska eleverna få en utbildning av hög kvalitet i skolan.

Bilaga 2: Underlag för bedömning

Skolinspektionen har genomfört intervjuer med tre elever som får sin undervisning i särskild undervisningsgrupp samt fyra lärare som undervisar i gruppen och en resursperson. Vidare har skolans specialpedagogiska personal och rektorn intervjuats. Härutöver har lektionsobservationer i bland annat matematik, naturorienterande ämne och svenska genomförts under sammantaget 120 minuter.

Intervjuerna och lektionsobservationerna har sammanställts i en tjänsteanteckning som har kommunicerats med huvudmannen. Tjänsteanteckningen ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolenheter som ingått i kvalitetsgranskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under hösten 2024.

Bilaga 3: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Påskbergsskolans särskilda undervisningsgrupp den 13 mars 2024 och genomförde en digital intervju med specialpedagog den 15 mars 2024 samt en digital intervju rektorn den 21 mars 2024. Besöket genomfördes av utredarna Kerstin Martinsson och Lena Osvaldsson.

Påskbergsskolan som ligger i Varbergs kommun är en grundskola som bedriver verksamhet i årskurserna F-9. Vid granskningstillfället finns det totalt 13 elever i årskurserna 4-9 som får delar av eller hela sin undervisning i särskild undervisningsgrupp. I gruppen undervisar två lärare. Därutöver bedriver ämneslärare viss undervisning i gruppen.